

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2757

Vragen van het lid **Kröger** (GroenLinks-PvdA) aan de Minister van Klimaat en Groene Groei over *het bericht dat de uitbreiding van het hoogspanningsnet is vertraagd* (ingezonden 20 juni 2025).

Antwoord van Minister **Hermans** (Klimaat en Groene Groei) (ontvangen 18 juli 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2567.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Uitbreiding hoogspanningsnet jaren vertraagd in Gelderland, Utrecht en Flevopolder»¹?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat vindt u van dit nieuws?

Antwoord 2

De aangekondigde vertraging van tenminste vier jaar is ook voor het kabinet zeer teleurstellend, gezien de urgentie van de uitdaging om de schaarste aan transportcapaciteit op het elektriciteitsnet te verminderen, in het bijzonder ook in deze regio. Dit is een tegenvaller met negatieve gevolgen voor de economie, de woningbouw en de voortgang van de energietransitie.

Het kabinet spant zich tot het uiterste in om, samen met alle betrokken betrokken partijen, TenneT en de provincie Utrecht voorop, iedere mogelijkheid om de realisatie van dit project te versnellen aan te grijpen. Daarbij zal het kabinet elke stap zetten die het kan zetten om alle cruciale elektriciteitsprojecten te versnellen of minimaal te voorkomen dat ze vertraging oplopen. Iedere maand die kan worden ingelopen is winst voor de maatschappelijke uitdagingen op het gebied van economie, woningbouw en de energietransitie.

¹ NOS, 12 juni 2025 «Uitbreiding hoogspanningsnet jaren vertraagd in Gelderland, Utrecht en Flevopolder». (<https://nos.nl/artikel/2570823-uitbreiding-hoogspanningsnet-jaren-vertraagd-in-gelderland-utrecht-en-flevopolder>).

Vraag 3

Hoe kan het dat de uitbreiding van het hoogspanningsnet in deze regio's jaren vertraging oploopt?

Antwoord 3

Met name de bouw van het hoogspanningsstation in Utrecht Noord duurt langer dan gepland. De vertraging is het gevolg van een combinatie van factoren: een complex en dichtbevolkt zoekgebied, moeizame grondverwerving en technische uitdagingen die groter zijn dan was voorzien. Daarnaast lijkt TenneT uit te zijn gegaan van een te optimistische planning. Netbeheerders, medeoverheden en Rijk zetten alles op alles om vertraging tot 2035 zo veel mogelijk te beperken.

Vraag 4

Wat zijn de economische en maatschappelijke gevolgen van de vertraging?

Antwoord 4

Op dit moment staan bedrijven op een wachtlijst voor een grootverbruikersaansluiting. Zij zullen als gevolg van de vertraging waarschijnlijk nog langer moeten wachten. De netbeheerders maken momenteel nieuwe prognoses, waarin zowel het effect van de maatregelen als de vertraging van de uitbreiding van het net worden meegenomen. Deze prognoses worden dit najaar opgeleverd. Dan wordt ook inzichtelijk wat de eventuele gevolgen zijn van de vertraging op specifieke andere groepen. Overigens hebben energieleverancier Eneco en TenneT onlangs afspraken gemaakt om twee gascentrales bij de stad Utrecht langer in bedrijf te houden om de druk op het elektriciteitsnet in de provincie Utrecht te verlichten.²

Vraag 5, 6 en 9

Hoe strookt dit nieuws met het Landelijk Actieplan Netcongestie (LAN) en de acties die hieruit volgen? Hoe kan het dat er alsnog vertraging wordt opgelopen?

Wat kunt en gaat u doen om vertragingen bij het oplossen van netcongestie te voorkomen? Welke nieuwe acties gaat u ondernemen?

Wat kunt u als Minister aanvullend doen om vertraging van het verzwaren van het elektriciteitsnet te voorkomen?

Antwoord 5, 6 en 9

Het kabinet werkt met de LAN-partners hard aan onder meer het verkorten van doorlooptijden voor complexe netinfrastructuurprojecten, zoals in Utrecht Noord. In de Kamerbrief «Sneller uitbreiden elektriciteitsnet» van 25 april 2025³ heeft het kabinet een aanpak gepresenteerd gericht op snellere fysieke uitbreiding van het nationale hoogspanningsnet, op basis van een grondige knelpuntenanalyse die samen met TenneT is uitgevoerd. Dit is een divers pakket aan maatregelen, met onder meer ondersteuning van decentrale overheden met de Vliegende Brigade, een projectenaanpak voor meer regie vanuit het Rijk en aanpassing van wet-en regelgeving om doorlooptijden te verkorten. Het kabinet werkt samen met netbeheerders en medeoverheden toe naar een nieuwe manier van werken en samenwerken om knelpunten te voorkomen of snel op te lossen. Voor dit specifieke project Utrecht Noord heeft het maatregelenpakket beperkt effect, omdat het project zich al in een verder gevorderd stadium bevindt. Wel is het project Utrecht-Noord één van de 25 projecten die onderdeel uitmaken van de projectenaanpak uit het pakket. Mogelijk bieden wel de onderdelen gedoogplicht van rechtswege in de ontwerpfase en verkorten van vergunningsprocedures enige versnelling in dit concrete project.

Vraag 7

Hoe ziet de planning er in andere regio's uit? Is er een kans dat ook in andere regio's vertraging wordt opgelopen? Zo ja, in welke regio's is hier sprake van?

² <https://www.tennet.eu/nl/nieuws/eneco-helpt-druk-op-het-elektriciteitsnet-utrecht-te-verminderen>

³ Kamerstukken II, 2024/25, 29 023, nr. 566

Antwoord 7

De netbeheerders realiseren op dit moment een groot aantal projecten. Hiervoor wordt zoveel mogelijk gewerkt met robuuste planningen die kleine tegenvallers op kunnen vangen. Vertraging door beroepsprocedures of onverwachte belemmeringen (natuurbescherming, erfgoed, nettechnische belemmeringen, welstand) is echter niet uit te sluiten. Aangezien netcongestie in nagenoeg heel Nederland speelt, kan iedere vertraging van cruciale projecten grote gevolgen hebben. Nieuwe berichten van vertraging ten opzichte van de huidige planningen zijn dan ook niet uit te sluiten. In de genoemde brief van 25 april jl. is de aanpak van het kabinet, samen met netbeheerders en medeoverheden, uiteengezet om doorlooptijden van met name hoogspanningsprojecten te beperken.

Vraag 8

Gaat u netbeheerders helpen met het sneller vinden van geschikte locaties voor hoogspanningsstation? Gaat u acties ondernemen om het vinden van locaties en het verkrijgen van vergunningen hiervoor te versnellen?

Antwoord 8

Het vinden van geschikte locaties voor nieuwe hoogspanningsstations is complex vanwege de schaarse ruimte en de ruimteclaims van andere grote opgaven. Daarnaast zijn voor de meeste 110–150kV projecten, en voor veel 380kV-projecten, vooralsnog geen ruimtelijke reserveringen of aanwijzingen gedaan in provinciale of gemeentelijke ruimtelijke plannen. Het Rijk beziet met provincies, gemeenten en netbeheerders hoe de ruimtelijke keuzes voor toekomstige elektriciteitsinfrastructuur eerder gemaakt kunnen worden. De Nota Ruimte is het overkoepelende kader voor de ruimtelijke ordening en het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) biedt het kader voor het nationale energiesysteem. De inzet van het kabinet is erop gericht deze kaders te benutten om sneller tot gedragen en haalbare locatiebesluiten te komen. Deze uitdaging vraagt om een zorgvuldige afweging van belangen en een duidelijke rolverdeling tussen betrokken partijen. Om projecten te versnellen, is het belangrijk dat er snel duidelijkheid komt over het bevoegd gezag voor de locatiekeuze in een project, en wie daarmee de verantwoordelijkheid neemt voor de keuze. Hier sorteert het kabinet op voor met het maatregelenpakket dat is gepresenteerd in de genoemde Kamerbrief «Sneller uitbreiden elektriciteitsnet» van 25 april 2025.

Vraag 10

Hoe wordt voorkomen dat snelle realisatie ten koste gaat van goede inpassing en participatie omwonenden?

Antwoord 10

Effectieve participatie kan bijdragen aan snellere realisatie en zorgvuldige inpassing van elektriciteitsinfrastructuur. Dat vergt tijdig starten met participatie, volgens duidelijke uitgangspunten en met voor omwonenden kenbare termijnen. In de praktijk blijkt dat participatie vroeg in het traject vertraging als gevolg van bezwaren verder in het traject kan voorkomen.

Vraag 11

Door het niet honoreren van het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) «Koersen op klimaatneutraal»⁴ valt dekking weg voor netcongestie aanpak provincies. Bent u bereid dit te repareren om te voorkomen dat de netuitbreidingen verder gaan vertragen? Zo ja, met hoeveel middelen gaat u dit per wanneer regelen? Zo niet, waarom niet?

Antwoord 11

Het kabinet heeft met de voorjaarsbesluitvorming € 50 mln. uit het Klimaatfonds beschikbaar gesteld voor uitvoeringskosten van provincies op het gebied van klimaat en energie. De middelen worden tot aan 2030 beschikbaar gesteld. Daarnaast is € 36 mln. uit het Klimaatfonds toegekend onder voorwaarden voor de projectaanpak netcongestie. Afhankelijk van de

⁴ Raad voor het Openbaar Bestuur, maart 2024, «Koersen op klimaatneutraal». (open.overheid.nl/documenten/7445d5bf-a69a-462a-a549-69216db55a0e/file)

uitwerking komen hieruit mogelijk ook middelen beschikbaar voor het overnemen van bevoegd gezag door provincies voor geselecteerde projecten. Het kabinet zal op korte termijn in een brief aan medeoverheden over de uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid een toelichting geven op de uitkering van deze middelen en gaat daarbij nader in op de aanbevelingen uit het adviesrapport van de ROB en de opvolging hiervan.

Vraag 12

Bent u bekend met het bericht «Amsterdams elektriciteitsnet blijft langer overvol: bouw van nieuwe stroomstations vertraagd»⁵?

Antwoord 12

Ja.

Vraag 13

Wat vindt u van dit bericht?

Antwoord 13

Aanleiding voor dit bericht is de presentatie door netbeheerders TenneT en Liander op 17 juni jl. van maatregelen om overbelasting en uitval van het elektriciteitsnet in Noord-Holland te voorkomen. Op 19 december 2024 kondigden deze netbeheerders al aan dat zonder gerichte maatregelen het elektriciteitsnet in Noord-Holland de komende jaren overbelast raakt. Vanaf dat moment werden nieuwe aanvragen van grootverbruikers voor een nieuwe of zwaardere aansluiting op een wachtlijst geplaatst. De impact hiervan is met name voor bedrijven zeer ingrijpend.

Vraag 14

Bent u bekend met de kritische situatie in het deelnet Vijfhuizen waar onder andere Schiphol en de Zuidas onder vallen?

Antwoord 14

Ja.

Vraag 15

Bent u bekend met het feit dat de groei van datacenters overbelasting gaan veroorzaken in het deelnet Vijfhuizen vanaf winter 2026/2027?

Antwoord 15

Netbeheerders TenneT en Liander laten weten dat in het gebied rond Vijfhuizen sprake is van een snelle verwachte toename van het elektriciteitsverbruik. Deze groei kan inderdaad leiden tot overbelasting. De groei wordt veroorzaakt door autonome groei (reeds aangesloten partijen die meer elektriciteit gaan gebruiken) en nieuwe partijen die transportcapaciteit hebben aangevraagd en gecontracteerd voordat in dit gebied netcongestie werd afgekondigd en een wachtrij werd ingesteld. Datacenters hebben in dit gebied inderdaad een substantieel aandeel in de gevraagde en gecontracteerde capaciteit.

Vraag 16

Klopt het dat er soms capaciteit is gereserveerd voor partijen die hier langere tijd geen gebruik van maken, zoals bijvoorbeeld datacenters die nog geen vergunning hebben? Zo ja, hoe vaak komt dit voor en om hoeveel capaciteit op het net gaat het?

Antwoord 16

Ja. Zolang er ruimte op het elektriciteitsnet beschikbaar is mogen netbeheerders bij het toekennen van transportcapaciteit geen onderscheid maken tussen aanvragers. Zij kijken dan ook niet of een partij al een vergunning heeft, maar kennen het gevraagde vermogen toe op basis van het first-come-

⁵ Parool, 17 juni 2025, «Amsterdams elektriciteitsnet blijft langer overvol: bouw van nieuwe stroomstations vertraagd» (www.parool.nl/amsterdam/amsterdams-elektriciteitsnet-blijft-langer-overvol-bouw-van-nieuwe-stroomstations-vertraagd~b11a37a0/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F).

first-served principe. Als een partij eenmaal vermogen heeft gecontracteerd kan de transportcapaciteit niet opnieuw worden uitgegeven aan een andere partij in wachtrij. Bij het bepalen of in een gebied in de nabije toekomst netcongestie optreedt wordt daarom rekening gehouden met reeds toegekend toekomstig elektriciteitsgebruik. Of de toegekende transportcapaciteit daadwerkelijk (volledig) benut gaat worden, kunnen de netbeheerders niet voorspellen.

Vraag 17 en 18

Wat gaat u doen om deze ongebruikte capaciteit, die daardoor niet beschikbaar is voor andere doeleinden (met mogelijk meer maatschappelijke waarde), ter beschikking te stellen aan andere partijen?

Bent u het eens dat een mogelijke oplossing zou zijn het terugdraaien van de contractruimte die aan datacenters is vergeven?

Antwoord 17 en 18

Het terugnemen van reeds toegekend transportvermogen door de netbeheerders is via het GOTORK-instrument (gebruik op tijd of raak het kwijt) mogelijk als de aangeslotene tenminste één jaar beschikt over zijn aansluiting inclusief transportcapaciteit, deze niet volledig benut, en dit ook niet binnen een redelijke termijn zal doen. Dat is niet het geval bij gecontracteerde maar nog niet gebruikte capaciteit, zoals van bijvoorbeeld nog niet gerealiseerde datacenters.

Voor onder andere datacenters kan gelden dat de vergunningprocedure nog niet is afgerond, waardoor onzeker is of een vergunning verleend zal worden, en daarmee ook of de aanvrager daadwerkelijk gebruik gaat maken van de toegekende transportcapaciteit. TenneT heeft aangegeven met partijen in gesprek te gaan om te informeren of en wanneer de transportcapaciteit benut zal gaan worden.

Overigens kan de netbeheerder in specifieke gevallen gecontracteerde, maar voorlopig nog niet gebruikte capaciteit, inzetten om tijdelijk transportcapaciteit toe te kennen, bijvoorbeeld aan bouwprojecten, vooral als deze, om de stikstofuitstoot te minimaliseren, emissieloos worden uitgevoerd.

Vraag 19

Welke concrete stappen gaat u zetten om ervoor te zorgen dat de regio in het deelnet Vijfhuizen niet te maken krijgt met stroomuitval vanaf de winter 2026–2027?

Antwoord 19

Om afschakelen van delen van het regionale elektriciteitsnet en wachlijsten voor huishoudens te voorkomen heeft TenneT verschillende maatregelen uitgewerkt. Het gaat zowel om technische maatregelen die TenneT zelf inzet om het bestaande elektriciteitsnet efficiënter te benutten als om maatregelen die overheden, het bedrijfsleven en consumenten kunnen nemen. De maatregelen voor Vijfhuizen en de andere deelnetten in Noord-Holland worden uitgebreid toelicht op de website van TenneT⁶. Het kabinet houdt uiteraard vinger aan de pols en blijft zoeken naar mogelijke bijdragen aan versnelling.

Vraag 20

Hoe verhoudt dit nieuws zich tot het Codebesluit prioriteringsruimte bij transportverzoeken, die maatschappelijke prioritering aan zou moeten brengen binnen transportverzoeken?

Antwoord 20

Het codebesluit prioriteringsruimte bij transportverzoeken bepaalt wie voorrang kan krijgen in de wachtrij voor transportcapaciteit in een congestiegebied. Het kader is bedoeld voor aanvragen die op de wachtrij staan. Het heeft dus geen betrekking op transportvermogen dat reeds is gecontracteerd voordat er sprake was van netcongestie. De vertraging van de uitbreidingsprojecten zorgt ervoor dat er langer sprake zal zijn van schaarste aan

⁶ <https://www.tennet.eu/nl/nieuws/maatregelen-om-het-noord-hollandse-stroomnet-te-beschermen>

transportcapaciteit en er dus langer een wachtrij blijft bestaan bij de netbeheerders.

Vraag 21

Werkt dit codebesluit goed om ervoor te zorgen dat projecten met meer urgentie en toegevoegde maatschappelijke waarde voorrang krijgen op andersoortige projecten? Zo niet, wat zou er nog meer moeten gebeuren?

Antwoord 21

Het codebesluit biedt netbeheerders een transparant kader op basis waarvan zij partijen die actief zijn in de geprioriteerde categorieën (congestieverzachter, veiligheid en basisbehoefte) prioriteit kunnen verlenen. De bewijslast ligt bij de aanvragende partij en in het kader is vastgelegd aan welke voorwaarden deze moet voldoen. Dit voorkomt dat netbeheerders zelf per aanvrager een individuele afweging moeten maken. Alleen claims op de categorie congestieverzachter beoordelen netbeheerders zelf op basis van technische criteria. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 20 heeft dit codebesluit alleen betrekking op prioritering binnen een bestaande wachtrij, niet op reeds gecontracteerde transportcapaciteit.

Overigens heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb), naar aanleiding van beroepsprocedures van verschillende partijen, bepaald dat het prioriteringskader onvoldoende is onderbouwd. De ACM heeft daarom onlangs een nieuw conceptbesluit voor consultatie gepubliceerd⁷. Uiterlijk 1 januari 2026 zal een definitief besluit in werking moeten treden omdat op dit datum het huidige besluit komt te vervallen.

Het codebesluit prioriteringsruimte bij transportverzoeken ziet enkel op de prioritering van transportverzoeken, niet op de investeringen die netbeheerders doen om het net uit te breiden en te verzwaren. Op het prioriteren van energie-infrastructuurprojecten wordt gestuurd via het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK). Projecten voor de uitbreiding van het elektriciteitsnet die in het nationale of provinciale MIEK worden opgenomen krijgen prioriteit in de investeringsplannen van de netbeheerders. De betrokken overheden zetten zich bij deze projecten daarnaast in om de ruimtelijke procedures snel maar zorgvuldig te doorlopen.

Vraag 22

Hoe staat het met de uitvoering van motie-Kröger (Kamerstuk 29 023, nr. 547) over het in kaart brengen van op welke locaties lokale opwek netcongestie-verlagend werkt en daar deze lokale opwek aan te jagen? Hoe gaat u deze motie uitvoeren?

Antwoord 22

Deze motie is recent, op 17 juni jl., aangenomen en verzoekt de Kamer om in overleg met lokale overheden en netbeheerders in kaart te brengen op welke locaties lokale opwek netcongestie-verlagend werkt en dit aan te jagen. Er lopen reeds meerdere acties waar uitvoering van deze motie in kan worden meegenomen; dit is nu onderwerp van gesprek van met de netbeheerders. Binnen het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) wordt reeds gekeken naar welke bestaande installaties met regelbaar opwekvermogen bij kunnen dragen aan het mitigeren van netcongestie. Daarnaast doen de netbeheerders een analyse naar waar in het net extra flexibel vermogen, waaronder opslag, kan bijdragen aan het mitigeren van netcongestie. Hiermee zal in ieder geval uitvoering worden gegeven aan de motie-Grinwis c.s.⁸ met het verzoek om met de netbeheerders geschikte opslaglocaties in kaart te brengen en hierover in overleg met gemeenten en provincies vergunningverlening voor wenselijke locaties op gang te brengen. In het kader van het Stimuleringsprogramma Energiehubs kijken provincies en netbeheerders daarnaast waar er binnen het netwerk kansen liggen voor energiehubs, zodat lokaal vraag en aanbod van energie meer in evenwicht kunnen worden gebracht. Netbeheer Nederland werkt aan het beschikbaar maken van data hiervoor.

⁷ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/ontwerp-codebesluit-prioriteringsruimte-transportverzoeken-2025>

⁸ Kamerstukken II, 2024/25, 29 023, nr. 538